

الدروس المهمة لعامة الأمة

سماحة الشيخ عبد الله بن عبد العزيز بن باز رحمه الله

قام بترجمته إلى اليوروبا

الأستاذ حبيب الله بن عبد الرحمن الأيدوي

À WỌN ÈKÓ PÀTÀKÌ FÚN ỌGÒQRÒ À WỌN MÙSÙLÙMÍ

LÁTI ỌWÓ:

ASH-SHAYKH ‘ABDUL-‘AZÍZ BN ‘ABDILLÁH BN BÁZ

ÌTUMÒ SÍ YORÙBÁ:

Habībullāh Bn AbdirRahmān Al-Edewī

طبع على نفقة وصية خولة دخيل الجسار رحمها الله (دولة الكويت) بإشراف اتحاد علماء إفريقيا
A tè é jáde pélú ìnáwó *Waṣiyyah Khawlah Dakhil Al-Jassār*, kí Ọlóhun kéké e,
(Orílè-Èdè Kuwait) ní abé àmójútó ḥışqan àwọn Àlùfáà Áffírikà

2016/1437

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Mo bérè) ní Orúkọ Olóhun Allāh, Oba Ájoké Ayé, Oba Àṣàké Ḍrun
ÒRÒ ÀKÓSQ

Gbogbo opé àti eyin ti Olóhun Oba gbogbo àgbáyé ni í şe, àti pé àtubótán rere ti àwọn olùbèrù Olóhun ni í şe. Kí iké àti olà Olóhun maa bá erúsìn Rè àti Ìránşé Rè Ànábì wa Muhammad, àwọn ará ilé rè, àti gbogbo àwọn sàábé rè pátápátá.

Léyin náà, eléyií ni àwọn ɔrò pérête nípa àlàyé ohun tí ó şe ɔranyàn fún ɔgòòrò Mùsùlùmi láti mó nípa èsin *Islām*. Mo sọ ó ní: (**ÀWỌN ÈKÓ PÀTÀKÌ FÚN ỌGÒÒRÒ ÀWỌN MÙSÙLÙMÍ**).

Mo wá ní bẹ Olóhun Allāh kí Ó jé kí ó şe àwọn Mùsùlùmi ní àñfààní, kí Ó sì gbà á (ní ijòsin) ní ɔwó mi, dákúdájú Òun ni Olórè, Alápòn-ónlé.

‘ABDUL-‘AZIZ BN ‘ABDIL-LĀH BN BĀZ

ÀWỌN ÈKÓ PÀTÀKÌ FÚN ỌGÒÒRÒ ÀWỌN MÙSÙLÙMÍ¹ **ÈKÓ ÀKÓKÓ:**

(Kíkó wọn ní) *Sūratul-Fātiḥah* àti ohun tí ó bá rorùn nínú àwọn *Sūrah* kéékéeké láti *Sūratuz-Zalzalah* (*Qur’ān*: 99) dé *Sūratun-Nās*, pélú pípè é síwọn lenu, titún kíké rè şe, kíkó wọn ní hihá rè, àti àlàyé ohun tí àgbóyé rè bá şe ɔranyàn.

ÈKÓ KEJÌ:

Ijérií pé kò sí olóhun kan tí ó létòó sí ijòsin àyàfi Olóhun Allāh, àti pé Òjísé Olóhun Muhammad, nítí pàápàá, jé Ìránşé Olóhun, pélú àtúpalè àwọn itumò rè àti àlàyé àwọn májemu (*lā ’ilāha ’illā Allāh*) kò sí olóhun kan tó létòó sí ijòsin àyàfi Olóhun Allāh, èyí tí ó túmò sí: (*lā ’ilāha*) “kò sí olóhun kan tó létòó sí ijòsin” jé àtakò sí gbogbo ohun tí à níjósìn fún léyin Olóhun Allāh, nígbà tì (*’illā Allāh*) “àyàfi Olóhun Allāh” sì jé ifí ijòsin rinlè fún Olóhun Allāh níkan şoso, kò sí orogún fún Un.

Nítí àwọn májemu (*lā ’ilāha ’illā Allāh*) kò sí olóhun kan tí ó létòó sí ijòsin àyàfi Olóhun Allāh, àwọn níwonyí: Ìmò, eléyií tí yóò bi àímòkan wó. Àmòdájú, eléyií tí yóò bi iyéméji wó. Òtító-inú, eléyií tí yóò bi ẹbø wó. Òdodo, eléyií tí yóò bi iró wó. Ìfé, eléyií tí yóò bi ikórira wó. Ìjuwó-jusèsílè, eléyií tí yóò bi pípatí wó. Ìgbàfà, eléyií tí yóò bi àtakò wó. Àti şíše àigbàgbó sí ohun miíràn tí à nísin léyin Olóhun Allāh.

A sì ti ko wọn (àwọn májemu náà) jo sínú ilé-orin méji yíí:

Ìmò, àmòdájú, àti òtító-inú, àti gbígbà lódodo rè pélú;

ifé, ìjuwó-jusèsílè, àti ìgbàfà fún un.

A şe àlékún ikejø eléyií tí í şe àigbàgbó rè sí

gbogbo ohun miíràn tí à nísin léyin Olóhun Allāh.

ÈKÓ KETA:

Awon orígun ìgbàgbó òdodo, méfà ni wón: Kí o gba Olóhun Allāh gbó lódodo, àwọn *Malā’ikah Rè*, àwọn tírà Rè, àwọn Ìránşé Rè àti ojó ikeyin, kí o sì gba kádárá gbó, èyí tí ó dára nínú rè àti èyí tí kò dára láti ọdò Olóhun Allāh tí Olá Rè ga ni ó ti wá.

ÈKÓ KERIN:

Alàyé ipín mímo Olóhun lókan (*Tawheed*), méta ni: ìmú-Olóhun lókan pélú *Rubūbiyyah* (ifirinlè pé Olóhun níkan şoso ni Olùşèdá, Olùdari, Olùsoni di alààyè, Olùpani, Olùpèsè fún àwọn èdá àti Alágbará), ìmú-Olóhun lókan pélú *’Ulūhiyyah* (ìmú-Olóhun lókan pélú gbogbo ìran ijòsin), àti ìmø-Olóhun lókan pélú àwọn Orúkò àti Ìròyìn Rè.

Ebø şíše pín sí méta: Ebø tí ó tóbi jùlø, ẹbø tí ó kéré jùlø, àti ẹbø tí ó pamó.

¹ Àtèjáde ìwé yíí ti jáde rí papò mó àwọn ìwé àtèjáde *Ri ’asah* ní ọdún 1403 A.H., a wá şe àlékún sí i nígbà tì àtúntè yíí fé wáyé.

Ebø tí ó tóbi jùlø: Ó máa ní ba isé èdá je, yóò sì sọ wíwó iná gbére di ɔranyàn lórí eni tí ó bá kú sí orí rè. Gégé bí Olóhun Oba tí Olá Rè ga ti sọ wí pé:

**“Tí ó bá şe wípé wón şe ebø ni, dájúdájú gbogbo
ohun tí wón ní şe nişé ni kí bá bàjé fún wón”.**²

Ó (Olóhun), mímó ni fún Un, tún wí pé:

**“Kò létòpó fún àwọn ọşebø láti máa gbé àwọn
Moşáláshí Olóhun ró tí àwọn náà sì jéríí lórí ẹmí ara
wón pèlú àìgbàgbó. Isé àwọn wònun ti bàjé, àti pé
inú iná ni wón yóò máa wà lọ gbére”.**³

Àti pé ẹnikéni tí ó bá kú sí orí rè; Olóhun kò ní şe àforíjìn fún un, ọgbà-ìdèra (*Al-Jannah*) sì ti di èèwò fún un, gégé bí Olóhun Oba Abiyì tí Ó gbongbón ti wí pé:

**“Dájúdájú Olóhun kí í şe àforíjìn kí á şe ebø pèlú
Rè, şùgbón Ó máa ní şe àforíjìn ohun tí kò tó eléyíí
fún eni tí Ó bá fé”.**⁴

Ó (Olóhun), mímó ni fún Un, tún wí pé:

**“Dájúdájú ẹnikéni tí ó bá şe ebø pèlú Olóhun,
dájúdájú Olóhun ti şe ọgbà-ìdèra (*Al-Jannah*) ní
èèwò fún un, àti pé iná ni ibùgbé rè. Kò sì sí alárànşe
kankan fún àwọn alábòsí”.**⁵

Nínú àwọn ìran rè ni pípe àwọn òkú àti àwọn òrìṣà, wíwá ìrànlówó kúrò nínú ewu pèlú won, jíjéjé fún wón, dídú eran fún wón àti béké béké lọ.

Nítí ebø tí ó kéré jùlø: Ohun ni ohun tí ó fí ẹsè mülè pé Olóhun nínú tírà Rè tábí Òjíshé Rè nínú ilànà (*Sunnah*) rè pè é ní ebø şùgbón tí kí í şe ara ìran ebø tí ó tóbi jùlø, gégé bíi; káríni nínú àwọn isé kan, fífi ohun miíràn yàtò sí Olóhun Alläh búra, gbólöhùn tí Olóhun bá fé ti lágbájá náà sì fé, àti béké béké lọ. Nítorí òró Òjíshé Olóhun - kí iké àti olà Olóhun máa bá a- tí ó sọ pé:

**“Ohun tí ó bani lérù jùlø tí mò ní bérù fún yín ni ebø
tí ó kéré jùlø”. Wón (àwọn sàábé rè) bi í lèrè nípa
rè? Ó sì dáhùn pé: “Ohun ni káríni”.**

Imām Ahmad, *At-Tabarānī* àti *Al-Bayhaqī* ni ó gbà á wá láti ọdò Mahmūd ọmọ Labīd *Al-'Anṣārī* -kí Olóhun kó yónú sí i- pèlú ojúpònà ègbawá tí ó dára. *At-Tabarānī* tún gbà á wá pèlú àwọn ojúpònà ègbawá tí ó dára láti ọdò Mahmūd ọmọ Labīd tí ó gbà á wá láti ọdò Rāfi‘ ọmọ Khadīj tí òun náà gbà á wá láti ọdò Òjíshé Olóhun -kí iké àti olà Olóhun máa bá a-. Àti gbólöhùn Òjíshé Olóhun -kí iké àti olà Olóhun máa bá a- tí ó sọ pé:

**“Enikéni tí ó bá fí ohun tí ó yàtò sí Olóhun Alläh
búra, dájúdájú onítòhún ti şebø”.**

² *Al-'An'ām*: 88.

³ *At-Tawbah*: 17.

⁴ *An-Nisā'*: 48.

⁵ *Al-Mā'idah*: 72.

Imām Ahmād ni ó gbà á wá pèlú ojúpònà ègbàwá tí ó ní àlááfià láti ọdò ‘Umar ọmọ Al-Khaṭṭāb -kí Olóhun kó yónú sí i-. Abū Dāwūd àti At-Tirmidhī náà gbà á wá pèlú ojúpònà ègbàwá tí ó ní àlááfià láti ọdò ọmọ ‘Umar -kí Olóhun yónú sí àwọn méjèèjì-tí oun náà ní gbà á wá láti ọdò Òjísé Olóhun -kí iké àti olà Olóhun maa bá a- pé ó sọ pé:

“Ènikéni tí ó bá búra pèlú ohun tí ó yàtò sí Olóhun
Allāh, dákúdájú onítòhún ti se àìgbàgbó tàbí ó
sẹbọ”.

Àti gbólóhùn Òjísé Olóhun -kí iké àti olà Olóhun maa bá a- tí ó sọ pé:

“E má se maa sọ pé; tí Olóhun bá fé ti lágbájá sì fé,
ṣùgbón é maa sọ pé; tí Olóhun bá fé léyìn náà ti
lágbájá sì fé”.

Abū Dāwūd ni ó gbà á wá pèlú ojúpònà ègbàwá tí ó ní àlááfià láti ọdò Hudhayfah ọmọ Al-Yamān -kí Olóhun kó yónú sí i-. Ìran ẹbø yí kí í yo ènìyàn kúrò nínú èsin *Islām*; kí í sì í sọ wíwò iná gbére di ḥoranyàn lórí èrú, ṣùgbón ó tako imo-Olóhun lókan tí ó pé eléyií tí ó se ḥoranyàn lórí Mùsùlùmí.

Níti ìran keta; eléyií tí i se ẹbø tí ó pamó, èrí rẹ ni ọrò Òjísé Olóhun -kí iké àti olà Olóhun maa bá a- tí ó sọ pé:

“Sé kí n fún yín ní iró nípa ohun tí ní bàmí lérù fún
yín jù Al-Masīh èké lọ?” Wón (àwọn sàábé) wí pé:
Béjeni irlé Iránṣé Olóhun. Ó wí pé: “Ebø tí ó pamó
ni...tí ènìyàn yóò dìde kírun, tí yóò maa se ìrun rẹ ní
òṣó nítorí pé ó ríi pé àwọn ènìyàn ní wo oun”.

Imām Ahmād ni ó gbà á wá nínú tírà *Musnad* rẹ láti ọdò Abū Sa‘īd *Al-Khudrī* -kí Olóhun kó yónú sí i-.

A sì tún le pín ẹbø sí méjì péré: Ebø tí ó tóbí jùlø àti ẹbø tí ó kéré jùlø. Nígbà náá ẹbø tí ó pamó yóò kó àwọn méjèèjì sínú. Ó (ẹbø tí ó pamó) le wà nínú ẹbø tí ó tóbí jùlø gégé bíi ẹbø àwọn alágàbàgebè. Nítorí pé wón maa ní fi àdisókàn burúkú wọn pamó, wọn yóò sì maa pirorø bíi Mùsùlùmí nítí káríni àti nítorí pé wọn ní bérù fún èmí ara wọn.

Ó sì tún le wà nínú ẹbø tí ó kéré jùlø bíi káríni, gégé bí ó ti wà nínú ègbàwá *Hadīth* tí Mahmūd ọmọ Labíd *Al-Anṣārī* gbà wá tí ó ti siwájú, àti ègbàwá *Hadīth* Abī Sa‘īd *Al-Khudrī* tí a ti sọ télè... Àti pé Owó Olóhun Allāh ni kòngé wà.

ÈKÓ KARÙN-ÚN: ÀWỌN ORÍGUN ÈSÌN ISLĀM, MÁRÙN-ÚN NI WÓN:

Ijérií pé kò sí olóhun kan tó létòjú sí ijosin àyàfi Olóhun Allāh níkan, àti pé Òjísé Olóhun Muhammād, nítí pàápàá, jé Iránṣé Rè, gbígbé ìrun dúró, yíyo Zakāh, gbígbá àawè *Ramadān*, síše ìrin-àjò lọ sí ilé Olóhun abòwò fún eni tí ó bá ní agbára láti lo sibè.

ÈKÓ KEFÀ: ÀWỌN MÁJÈMU ÌRUN, MÉSÀN-ÁN NI WÓN:

Èsin *Islām*, làákàyè, líle şàdáyanrí, gbígbé ègbin kúrò lára, yíyo ègbin kúrò (lára aşo, ara àti àyayé ikírun), bíbo ihòhò, wíwolé àsíkò ìrun, dída ojú kó gábasí àti ànìyàn.

ÈKÓ KEJE: ÀWỌN ORÍGUN ÌRUN, MÉRÌNLÁ NI WÓN:

Dídide dúró fún eni tí ó lágbára, igbé Olóhun tóbí àkókó, kíké *Fatihah*, rúkúù (títe kòkòrò), dídide náró déédé léyìn rúkúù, fífi orí kanlè lórí àwọn oríkéé méjèèje, jíjókòò láàrin iforíkanlè méjèèjì, fífi ara balè lórí gbogbo işé ìrun, títo àwọn orígun ìrun télè ara wọn, àtááyá igbèyìn, jíjókòò fún un, síše àsálátú fún Òjísé Olóhun -kí iké àti olà Olóhun maa bá a-, àti sálámà méjèèjì.

ÈKÓ KEJO: ÀWỌN ḥORANYÀN ÌRUN, MÉJØ NI WÓN:

Gbogbo igbé-Olóhun tóbí yàtò sí igbé-Olóhun tóbí àkókó, gbólóhùn *sami‘a Allāhu liman hamidah* (Olóhun maa ní gba ipè eni tí ní yìn Ín) fún Imām àti eni tí ní dá ìrun kí,

gbólóhùn **Rabbanā walakal-ḥam̄d** (Iré Olóhun Oba wa! Gbogbo ọpé àti eyìn tì E ni í şe) fún gbogbo akírun, gbólóhùn **subḥāna Rabbiyal-‘Aż̄īm** (mímó ni fún Olóhun Oba mi, Oba tí Ó tóbi) ní rúkúù, gbólóhùn **subḥāna Rabbiyal-‘A’lā** (mímó ni fún Olóhun Oba mi, Oba tí Ó ga jùlo) ní iforíkanlè, gbólóhùn **Rabbighfir lī** (Iré Olóhun Oba mi! Forí jì mí) láàrin iforíkanlè méjèèjì, àtááyá àkókó, àti jíjókòó fún un.

ÈKÓ KESÀN-ÁN: ÀLÀYÉ ÀTÁÁYÁ:

At-tahiyyātu lillāhi waṣ-ṣalawātu waṭ-ṭayyibāt, as-salāmu ‘alayka ’ayyuhan-nabiyyu warahmatullāhi wabarakātuh, as-salāmu ‘alaynā wa‘alā ‘ibādillāhiṣ-ṣāliheen. ’Ashhadu ‘an lā ‘ilāha ’illallāh, wa‘ashhadu ‘anna Muḥammadan ‘abduhu warasūluh.

Gbogbo kíkí ti Olóhun ni í şe, àti gbogbo ìrun àti gbogbo dáadáa. Àlááfià Olóhun kí ó máa bá ọ, Iré Ojíşé Olóhun, àti iké Olóhun àti ibùkún Rè. Àlááfià Olóhun kí ó máa bá wa, kí ó sì máa bá àwọn ẹni dáadáa nínú àwọn ẹrúsìn Olóhun. Mo jéríí pé kò sí olóhun kan tó létòò sí ijòsìn àyàfi Olóhun Allāh níkan, mo sì jéríí pé Ojíşé Olóhun Muḥammad, nítí pàápàá, jé ẹrúsìn Rè àti Iránṣé Rè.

Léyìn náà yóò şe ásálátú fún Ojíşé Olóhun -kí ọlà Olóhun máa bá a-, yóò sì tún tòro ibùkún Olóhun fún un, yóò sì wí pé:

Allāhumma ṣalli ‘alā Muḥammad, wa‘alā ‘āli Muḥammad, kamā ṣallayta ‘alā Ibrāhīma wa‘alā ‘āli Ibrāhīm, ’innaka Ḥameedun Majeed, Allāhumma bārik ‘alā Muḥammad, wa‘alā ‘āli Muḥammad, kamā bārakta ‘alā Ibrāhīma wa‘alā ‘āli Ibrāhīm, ’innaka ḥamīdun Majīd.

Iré Olóhun! Şe iké fún Ojíşé Olóhun Muḥammad àti fún àwọn ará ilé Ojíşé Olóhun Muḥammad gégé bí O ti şe iké fún Ojíşé Olóhun Ibrāhīm àti fún àwọn ará ilé Ojíşé Olóhun Ibrāhīm. Dájúdájú Íwọ ni Ẹni eyìn, Ẹni titóbi. Iré Olóhun! Şe ibùkún fún Ojíşé Olóhun Muḥammad àti fún àwọn ará ilé Ojíşé Olóhun Muḥammad gégé bí O ti şe ibùkún fún Ojíşé Olóhun Ibrāhīm àti fún àwọn ará ilé Ojíşé Olóhun Ibrāhīm. Dájúdájú Íwọ ni Ẹni eyìn, Ẹni titóbi.

Léyìn náà yóò wá iṣó pèlú Olóhun níbi àtááyá ìgbèyìn kúrò níbi ìyà inú sàréè, àti kúrò níbi ìyà iná *Jahannam*, àti kúrò níbi wàhálà iṣémí àti ikú, àti kúrò níbi aburú wàhálà *Al-Masīh* èké. Léyìn náà yóò şe àṣàyàn àdúà tí ó bá fé; pàápàá jùlo àwọn àdúà tí ègbàwà wà fún, nínú rè ni:

Allāhumma ‘a‘innī ‘alā dhikrik, washukrik, wahusni ‘ibādatik.

Iré Olóhun! Ràn mí lówó láti máa rántí Rè, àti láti máa dúpé fún Q, àti láti máa sìn Ó dáadáa

Allāhumma ‘innī zalamtu nafsī zulman kathīran, walā yaghfirudh-dhunūba ‘illā ‘Ant, faghfir lī

maghfiratan min ‘indika warhamnī, ‘innaka ’Antal-Ghafūrur-Rahīm.

Iré Olóhun! Dájúdájú èmi sé àbòsí fún èmí ara mi
ní àbòsí tí ó pò, éníkan kò sì le sé àforíjì èṣè àyàfi
Íwọ níkan. Nítorí náà sé àforíjì fún mi láti ọdò Rẹ,
sì tún kéké mi. Dájúdájú Íwọ gan-an ni Olópòlòpò
àforíjì, Olópòlòpò àánú.

Şùgbón níbi àtááyá alákòkóó, yóò díde léyìn ijérí méjèèjì (láise àsàlátú tàbí àdúà) lo
sí òpó ìrun (*Rak‘ah*) kéta níbi ìrun Àhílà, Àlàásàré, *Maghrib* àti ‘*Ishā’*, tí ó bá sì tún sé
àsàlátú fún Òjíshé Olóhun, iyen ni ó lólá jùlo nítorí àìṣàdáyanrí àwọn ègbàwà tó wá lórí
rè. Léyìn náà yóò díde lo sí òpó ìrun (*Rak‘ah*) kéta.

ÈKÓ KEWÀÁ: ÀWỌN OHUN TÍ A FÉ LÓRÍ ÌRUN, NÍNÚ RÈ NI:

- 1- Àdúà ìbèrè ìrun.
- 2- Gbígbé àtélewó òtún lé èyìn àtélewó òsì ní orí àyà ní ìdúró lórí ìrun.
- 3- Gbígbé ọwó méjèèjì sókè láiya àwọn ọmo-ika kàtákàtà pèlú nínáró wọn, sí
déédé èjiká méjèèjì tàbí etí méjèèjì nígbà tí a bá sé ìgbé-Olóhun tóbi ákókó,
nígbà tí a bá fé rúkúù (títe kòkòrò), àti nígbà tí a bá fé nàrò díde déédé léyìn
rúkúù, àti nígbà tí a bá fé nàrò níbi àtááyá alákòkóó lo sí òpó ìrun (*Rak‘ah*)
kéta.
- 4- Ohun tí ó bá lé lórí eyokan nínú síše àfómó fún Olóhun ní rúkúù àti ìforíkanlè.
- 5- Ohun tí ó bá lé lórí eyokan nínú itóro àforíjì Olóhun láàrin ìforíkanlè méjèèjì.
- 6- Jíjé kí orí bá èyìn dógba ní rúkúù.
- 7- Gbígbé pøolo apá méjèèjì jìnnà sí ègbé méjèèjì àti ikùn jìnnà sí itan méjèèjì ní
ìforíkanlè.
- 8- Gbígbé ìgbònwó méjèèjì kúrò lórí ilé nígbà ìforíkanlè.
- 9- Kí olükírun jókòó sí ori àtélesé rẹ òsì, kí ó sì nàrò àtélesé òtún níbi àtááyá
alákòkóó àti láàrin ìforíkanlè méjèèjì.
- 10- Fífi ìdí lélé pèlú titi ẹsè òsì bọ abé ẹsè òtún tí a ó sì nàrò àtélesé rẹ níbi àtááyá
ìgbèyìn.
- 11- Nínáró ẹsè òtún nígbà ijòkó.
- 12- Síše àsàlátú àti titóro ibùkún fún Òjíshé Olóhun Muhammad àti àwọn ará ilé
Òjíshé Olóhun Muhammad àti fún Òjíshé Olóhun Ibrāhīm àti àwọn ará ilé Òjíshé
Olóhun Ibrāhīm níbi àtááyá alákòkóó.
- 13- Síše àdúà níbi àtááyá ìgbèyìn.

14- Kíkéwú sókè níbi ìrun Àsùnbáà, ìrun Jímòh, ìrun ọdún méjèèjì, ìrun ìwá-omi, àti ọpó-ìrun méjì àkòkóqó níbi ìrun *Maghrib* àti ‘*Ishā*’.

15- Kíkéwú jéjé níbi ìrun Àhílà àti Àlàásàré àti níbi ọpó-ìrun keta níbi ìrun *Maghrib* àti ọpó-ìrun méjèèjì tí ó gbèyìn níbi ìrun ‘*Ishā*’.

16- Kíké ohun mìíràn nínú *Al-Qur'ān* léyìn *Fātiḥah*, pèlú àmójútó àwọn işé àṣegbore miíràn lórí ìrun tí a ò ménú bá níbí yíí. Nínú eléyií ni, ohun tí ó bá lékún lórí gbólóhùn akírun: *Rabbanā walakal-ham* (Iré Olóhun Oba wa! Gbogbo ọpé àti eyìn tì E ni í şe) léyìn dídide nàrō láti rúkúù fún *Imām*, eni tí ní kírun léyìn rè àti eni tí ní dá ìrun kí, ohun tí a fé lórí ìrun ni. Nínú rè bákan náà ni gbígbé ọwó méjèèjì lórí orúnkún méjèèjì pèlú yíya àwọn ọmo-ika ọwó ní rúkúù.

ÈKÓ KOKÀNLÁ: ÀWỌN OHUN TÍ Ó MÁA Ñ BA ÌRUN JÉ, MÉJỌ NI WÓN:

- 1- Mímòqmò sòrò (lórí ìrun) pèlú irántí àti ìmò; şùgbón eni tí ó gbàgbé àti alàimòkan, iyen kò le ba ìrun rè jé.
- 2- Èrín.
- 3- Jíjeun (lórí ìrun).
- 4- Mímu nñkan (lórí ìrun).
- 5- Shíshí ihòhò sílè.
- 6- Yíyé púpò kúrò ní gábàsì.
- 7- Fífi nñkan şeré lópòlòpò télér ara wọn lórí ìrun.
- 8- Kì ìmóra bàjé.

ÈKÓ KEJILÁ: ÀWỌN MÁJÈMU ÀLÙWÀLÁ, MÉWÀÁ NI WÓN:

Èsin *Islām*, làákàyè, líle şàdáyanrí, ànýyàn, àti fífi idájó rè sókàn pèlú pé kí ó má ní ànýyàn láti já a tití tí yóò fi parí ìmóra rè, kí ó má sí ohun tí ó máa ní sò àlùwàlá di ɔranyàn lára rè, fífi omi tàbí òkúta táábà sítwájú rè, mímó omi àti lílétòjó rè, fífó ohun tí kò ní jé kí omi dé ara dànù, àti wíwolé àsìkò fún eni tí ègbin rè kí í mówó dúró.

ÈKÓ KETÀLÁ: ÀWỌN ɔRANYÀN ÀLÙWÀLÁ, MÉFÀ NI WÓN:

Fífó ojú; nínú rè sì ni yíyó enu àti fifín imú, fífó ọwó méjèèjì pèlú igúnpá, pípá gbogbo orí; nínú rè sì ni etí méjèèjì, fífó ẹsè méjèèjì pèlú kókósè, titò ó télér ara wọn àti şíše é ní şíşè-n-télér. A sì fé pípàràrà fífó ojú, ọwó méjèèjì àti ẹsè méjèèjì ní èéméta. Béè náà ni yíyó enu àti fifín imú. Şùgbón èèkan péré nínú rè ni ó şe ɔranyàn. Níti orí pípá, a kò fé pípàràrà rè gégé bí àwọn ègbawá tó ní àlááffà se tóka sí eléyií.

ÈKÓ KERINLÁ: ÀWỌN OHUN TÍ Ó MÁA Ñ BA ÀLÙWÀLÁ JÉ, MÉFÀ NI WÓN:

Ohun tí ní jáde láti ọnà méjèèjì (idí àti ojú-ara), ohun tí ní jáde láti ara tí ó pò, tí ó sì jé ègbin, yíyé làákàyè pèlú oorun àti ohun tí ó jo ó, fífi ọwó kan abé bóyá ojú-ara ni tàbí idí láisí gágá kankan, jíjé ẹran ràkúnmí, àti kíkómò kúrò nínú èsin *Islām*, kí Olóhun sò wa àti gbogbo Mùsùlùmí kúrò níbè.

AKÍYESÍ PÀTÀKÌ: Níti wíwé òkú; ohun tí ó ní àlááffà ni pé kò já àlùwàlá, eléyií ni ọrò àwọn tó pò jùlò nínú àwọn onímímò nítorí pé kò sí èrí fún un. Şùgbón tí ọwó awékú bá kan abé òkú láisí gágá kankan, àlùwàlá ti di ɔranyàn lórí rè. Ohun tí ó şe ɔranyàn ni pé kò gbodò fi ọwó kan abé òkú àyàfi láti èyìn gágá.

Béè náà ni gbígbá obìnrin mú; kò já àlùwàlá ní ònà-konà, bóyá pèlú adùn ni tàbí lâisí adùn, èyí ni ó ní àlááffà jùlò nínú òrò méjì tí àwọn onímímò sọ nípa rè ní òpin igeria tí nnkankan kò bá ti jáde lara rè. Nítorí pé Ojísé Olóhun -kí olà Olóhun máa bá a- fi énu ko énu ọkan nínú àwọn iyàwó rè, léyìn náà ó kírun, kò sì se àlùwàlá.

Nítí òrò Olóhun -mímó ni fún Un- nínú (*Sûrah An-Nisâ'* àti *Al-Mâ'idah*):

"Tàbí ẹ súnmó àwọn obìnrin".⁶

Ohun tí a gbà lérò pèlú rè ni ibálòpò, èyí ni ó ní àlááffà jùlò nínú òrò méjì tí àwọn onímímò sọ nípa rè. Ohun náà sì ni òrò ọmọ 'Abbâs -kí Olóhun yónú sí àwọn méjèèjì-; àti àwọn kan nínú àwọn éni ìsiwájú àti àwọn éni ikéyìn... Àti pé Owó Olóhun Allâh ni kòngé wà.

ÈKÓ KEÉDÓGÚN:

Síṣòṣò pèlú àwọn ìwà tó bá ofín Olóhun mu fún gbogbo Mùsùlùmí; nínú rè ni: Òdodo, àfokàntán, àmójúnù, itijú, akin, ọrè títa, pípé àdéhùn, bíbówó-bósè kúrò níbi gbogbo ohun tí Olóhun sé ní èèwò, síše dáradára sí alábágbe, síše ìrànlówó fún àwọn alâiní bí agbára bá ti mò, àti àwọn ìwà mìíràn tí Tírà Olóhun àti ìlànà Ojísé Rè tóka sí bíbá ofín Olóhun mu rè.

ÈKÓ KERÌNDÍNLÓGÚN:

Mímú àwọn èkó èsìn *Islâm* lò; nínú rè ni: Sísálámà, tútújuká, fífi owó òtún jeun, fífi í mumi, dídá Orúkọ Olóhun ní ibèrè, síše eyìn fún Olóhun ní iparí, síše eyìn fún Olóhun léyìn sísin, kíkí éni tí ó sín tí ó bá ti se eyìn fún Olóhun. Bíbè alàisàn wò, titèlé òkú (Mùsùlùmí) láti kírun sí i lára àti láti sin ín. Àti àwọn èkó tó bá ofín Olóhun mu nígbà tí a bá fé wọ Moṣálásí tàbí ilé àti nígbà tí a bá fé jáde kúrò nínú àwọn méjèèjì, nígbà tí a bá fé se ìrin-àjò, pèlú àwọn òbí méjèèjì, àwọn alásúnmó, àwọn alábágbe, àwọn àgbàlagbà, àwọn ọmódé, kíkí éni tí ó bímọ kú orí ire ọmọ titun, titòrò àlúbáríkà fún ọkọ àti iyàwó titun, ibánikédùn nígbà àdánwò, àti àwọn èkó èsìn *Islâm* mìíràn nípa wíwò aso, bíbó ọ àti wíwò bátà.

ÈKÓ KETÀDÍNLÓGÚN:

Ìkìlò nípa ẹbọ àti gbogbo ìran èsè, nínú rè ni: Àwọn èsè méje tí wón máa ní fa iparun (wón máa ní kó iparun bà èdá). Àwọn náà ni; ẹbọ, idán, pípa èmí eléyíí tí Olóhun sé ní èèwò àyàfi tí ó bá jẹbi ikú, jíjé owó ọmọ-òrukàn, jíjé owó-èlé, yíyí èyìn padà (sísá fún ọtá) ní ojú-ogun èsìn, fífi èsùn panságà kan àwọn obìnrin ọmolabí olùkójúró, alâimowó-mesè, olùgbàgbó òdodo.

Nínú rè tún ni: Síše àwọn òbí méjèèjì, jíjá okùn ẹbí, jíjéríí èké, ibúra iró, fífi sútá kan alábágbe, síše àbòsí fún àwọn ènìyàn níbi ejé, dúkìá àti ọmolabi wọn àti àwọn ohun mìíràn tí Olóhun tàbí Ìránsé Rè -kí iké àti olà Olóhun máa bá a- kò nípa rè.

ÈKÓ KEJIDÍNLÓGÚN:

⁶ *Sûratun-Nisâ'*: 43 àti *Sûratul-Mâ'idah*: 6.

Pípalè òkú mó àti kíkírun sí i lára, àlàyé rè nì yìí:

Pípalè òkú mó:

- 1- Tí ikú rè bá ti dá wa lójú; a ó pa ojú rè méjèèjì dé, a ó sì kó irungbòn rè jo.
- 2- Òranyàn ni kí á wè òkú Mùsùlùmí àyàfi tí ó bá jé pé ojú ogun èsìn ni ó kú sí.
Nígbà náà a kò ní wè é, a kò sì ní kírun sí i lára. Şùgbón a ó sin ín pèlú aşo rè tí ó kú sí, nítorí pé Òjíshé Olóhun -kí iké àti ọlá Olóhun máa bá a- kò wè àwọn tí wòn kú sí ogun 'Uhd kò sì kírun sí wòn lára.
- 3- Bí a ti máa ní wè òkú ni pé kí á bo ihòhò rè, léyìn náà a ó gbé e sí òkè díè, a ó sì rọra té ikùn rè pèlú pèlépèlé. Léyìn náà awèkú yóò wọ ibòwó aláşo tàbí ohun tí ó jọ ó yóò sì fi táábà fún un. Léyìn náà yóò şe àlùwàlú tí a máa ní şe fún ìrun fún un. Léyìn náà yóò fọ orí rè àti irungbòn rè pèlú omi àti ewé sítírú tàbí ohun tí ó jọ ó. Léyìn náà yóò wè ègbé rè òtún, léyìn náà yóò wè ègbé rè òsi. Léyìn náà yóò wè é bẹ́ ní èèkejì àti èèketa. Gbogbo ığbà yíí ni yóò máa rọra té ikùn rè, tí nñkankan bá jáje lára rè yóò fò ó, yóò sì fi òwú tàbí ohun tí ó jọ ó dí àayè náà. Tí kò bá wá mú ọwó dúró yóò lo amò gbígbóná tàbí àwọn ohun èlò ìtójú ayé òde-òní bii pílásítà tàbí ohun tí ó jọ ó.
Yóò sì tún àlùwàlú şe fún un. Tí kò bá mó pèlú èèketa, a ó fi kún un tití yóò fi pé èèmarùn-ún tàbí pé èèmeje. Léyìn náà yóò nura fún un, yóò fi lóffíndà sí àwọn burè rè àti àwọn àayè iforíkanlè rè. Şùgbón ó dára tí ó bá le fi türaré sí gbogbo ara rè, yóò sì tún fi türaré sí aşo tí wòn yóò fi sin ín. Tí túbómú rè tàbí èékánná rè bá gùn, yóò dín in kù. Kò ní ya irun rè. A ó di irun obìnrin sí méta, a ó sì dà á sí èyìn rè.
- 4- Dídá aşo bo òkú; ohun tí ó ní ọlá jùlọ ni kí á fi aşo funfun méta sin ọkùnrin, kò ní sì èwù tàbí láwàní níbè, a ó rọra gbé e sínú rè. Tí a bá sì fi èwù; ìró àti ibora bò ó, kò sì ohun tí ó burú níbè. Aşo márùn-ún ni a sì máa fi ní sin obìnrin: Èwù gígùn, ibòrí, ìró àti ibora méjì.
Aşo kan sí méta ni a fi máa ní sin ọmódé ọkùnrin, a sì máa ní fi èwù kan àti ibora méjì sin ọmódé obìnrin. Ohun tí ó şe òranyàn fún gbogbo òkú ni aşo kan tí yóò bò gbogbo ara rè.
Şùgbón tí òkú bá wà nínú aşo hárámí nígbà tí ó kú; a ó wè é pèlú omi àti ewé sítírú, a ó sì sin ín pèlú ìró rè àti kaba rè tàbí aşo mìíràñ. A kò ní bo orí rè, a kò sì ní bo ojú rè, a kò sì ní fi lóffíndà sí ara rè, nítorí pé a ó gbé e díde ní ojó ığbénde ní eni tí ní fòn rere ijépè Olóhun gégé bí ègbàwá *Hadīth* tí ó ní àlááfíà láti ọdò Ìránsé Olóhun -kí iké àti ọlá Olóhun máa bá a- şe tóka sí eléyií. Tí ó

bá se pé òkú tí ó wà nínú aṣo háràmí nígbà tí ó kú jé obìnrin; a ó sin ín bí a ó ti sin ẹlòmíràn yàtò sí i. Şùgbón a kò ní fi lóffíndà sí ara rè, a kò sì ní fi ịbòjú bo ojú rè, a kò sì ní fi ịbòwó bọ ọwó rè méjèèjì. Aṣo tí a ó fi sin ín ni a ó fi bo ojú rè àti ọwó rè méjèèjì gégé bí àlàyé bí a ti şe maa n̄ da aṣo bo òkú obìnrin tí ó ti siwájú.

- 5- Ení tí ó ní ẹtò jùlọ láti wè é, kírun sí i lára àti láti sin ín ni ení tí ó bá sọ àṣotéle bẹ́ fun. Léyìn náà bábabá, baba-bábabá, léyìn náà bí àwọn akogúntán rè bá se súnmón ọn sí.

Ení tí ó ní ẹtò jùlọ láti wè obìnrin ni ení tí ó bá sọ àṣotéle bẹ́ fun. Léyìn náà iyá, léyìn náà iyáa-iyá, léyìn náà bí àwọn alásúnmón rè obìnrin bá se súnmón ọn sí. Ó sì létòq fún ọkọ àti iyàwó kí ọkan nínú wọn wè ikejì, nítori pé (Abū Bakr) olódodo -kí Olóhun kó yónú sí i- iyàwó rè ni ó wè é. Àti pé ‘Aliyy -kí Olóhun kó yónú sí i- náà wè iyàwó rè Fātimah -kí Olóhun kó yónú sí i-.

- 6- Ìròyìn kíkí ìrun sí òkú lára: (Ení tí ó ní kírun sí i lára) yóò gbé Olóhun tóbi ní èémérin, yóò sì ké *Fātiḥah* léyìn àkókó. Ó sì dára tí ó bá le ké ogbà-òrò (*Sūrah*) kékeré tàbí ẹsé ('āyah) kan tàbí méjì pèlú rè. Nítori ègbawá *Hadīth* tí ó ní àlááfíà tí ó wá láti ọdò ọmọ 'Abbās -kí Olóhun kó yónú sí àwọn méjèèjì-lórí rè. Léyìn náà yóò gbé Olóhun tóbi ní èèkejì, yóò sì şe àṣàlátú fún Òjisé Olóhun -kí iké àti ọlà Olóhun maa bá a- bí ó ti maa n̄ şe àṣàlátú níbi àtāáyá. Léyìn náà yóò gbé Olóhun tóbi ní èékëta, yóò sì wí pé:

*Allāhummaghfir lihayyinā wamayyitinā washāhidinā,
waghā'ibinā, waṣaghīrinā wakabīrinā, wadhakarinā
wa'unthānā. Allāhumma man 'aḥyaytahu minnā
fa'aḥyihī 'alal-'Islām, waman tawaffaytahu minnā
fatawaffahu 'alal-'tmān. Allāhummaghfir lahu
warḥamh, wa'āfihi, wa'fu 'anh, wa'akrim nuzulah,
wawassi' mudkhalah, waghsilhu bil-mā'i wath-thalji
wal-barad, wanaqqihi minal-khaṭāyā kamā
yunaqqath-thawbul-'abyaḍu minad-danas, wa'abdilhu
dāran khayran min dārih, wa'ahlan khayran min
'ahlih, wa'adkhilhul-jannah, wa'a'idhhu min
'adhābil-qabr, wa'adhābin-nār, wafsaḥ lahu fī qabrih,
wanawwir lahu fīh. Allāhumma lā taḥrimnā 'ajrah,
walā tuḍillanā ba'dah.*

Ìré Olóhun! Şe àforíjì fún alààyè wa àti òkú wa; ení tí ní bẹ́ ní ààyè yí nínú wa àti ení tí kò sí níbí, ọmọdé wa àti àgbàlagbà wa, ọkùnrin wa àti obìnrin wa. Ìré Olóhun! Enikéni tí ó bá yè nínú wa, yè é lórí èsin

Islām, ènikéni tí ó bá sì gba èmí rẹ nínú wa, gba èmí rẹ lórí ìgbàgbó òdodo. Ìrẹ Olóhun! Şe àforíjìn fún un; kéké, fún un ní àlááfià, şe àmójukúrò fún un, fi àpónlé gbà á lálejò, jé kí ibùdésí rẹ gbààyè. Wè é mó kúrò nínú àwọn àshişe rẹ pèlú omi, yìnyín àti omi òjò. Sì fò ó mó kúrò nínú àwọn àshişe rẹ gégé bí a ti máa ní fọ aşo funfun mó kúrò nínú ịdòtí. Fi ilé tí ó dára ju ilé rẹ lọ pààrò fún un, áti ẹbí tí ó dára ju ẹbí rẹ lọ, mú un wọ Qgbà-ịdèra, là á níbi iyà sáréè àti iyà iná, gbà á láàyè nínú sáréè rẹ, sí bá a tan ịmólè sí i. Ìrẹ Olóhun! Má şe dùn wá ní èsan rẹ, má sì sọ wá nù léyìn rẹ.

Léyìn náà yóò gbé Olóhun tóbí ní èèkérin, yóò sì sálámà ní èèkan şoşo sí ègbé rẹ ọtún.

A sì fé kí ó máa gbé ọwó rẹ méjèèjì sí òkè pèlú ìgbé-Olóhun tóbí kòòkan. Tí òkú bá jé obìnrin, (à ó pààrò ɔrò arópò-orúkọ *hu sí hā*) à ó wí pé: :“*Allāhummaghfir lahā* ... tití dé iparí”. Tí òkú bá jé méjì (à ó pààrò ɔrò arópò-orúkọ *hu sí humā*) à ó wí pé: :“*Allāhummaghfir lahumā*”. Tí òkú bá sì pò à ó sọ ó (ɔrò arópò-orúkọ) di ọpò.

Tí ó (òkú) bá jé ọmódé, à ó pààrò ịtọrọ àforíjìn fún un pèlú kí à wí pé:

*Allāhummaj‘alhu faraṭan, wadhuκhran liwālidayh,
washafī‘an mujāban. Allāhumma thaqqil bihi
mawāzīnahumā wa- ‘zzim bihi ‘ujūrahumā,
wa’alhiqhu biṣālihi salafil-mu’miñin, waj‘alhu fi
kafālati Ibrāhīm ‘alayhis-salām, waqīhi biraḥmatika
'adhābal-jaḥūm.*

Ìrẹ Olóhun! Şe é ní aşáájú àti èsan àbòwáábá fún àwọn ɔbí rẹ méjèèjì, tún şe é ní olùṣipè tí ịṣipè rẹ yóò jé àtéwógbà. Ìrẹ Olóhun! Fi í jé kí ɔsùnwò àwọn méjèèjì tóbí, tún mú un lépabá àwọn ẹni rere nínú àwọn asiwájú àwọn olùgbàgbó òdodo. Jé kí ó wà ní abé àmójútó Ọjíṣé Olóhun Ibrāhīm -kí ọlà Olóhun máa bá a-. Là á pèlú àánú Rẹ kúrò níbi iyà iná *Jaḥīm*.

Ohun tí ó jé ɿàrà èsin ni kí *Imām* dúró sí ọgangan orí ọkùnrin, ààrin obìnrin, kí (òkú) ọkùnrin kángun sí *Imām* tí ó bá jé pé òkú pò, kí obìnrin sì wà ni abala gábàsì. Tí àwọn ọmódé bá wà pèlú wọn, a ó ti ọmódékùrin síwájú obìnrin, léyìn náà obìnrin, léyìn náà

ọmọdébìnrin. Orí ọmọdékùrin yóò wà ní dèèdé orí ọkùnrin, ààrin obìnrin yóò sì wà ní dèèdé orí ọkùnrin. Bẹ̀ náà ni ọmọdébìnrin, orí rè yóò wà ní dèèdé orí obìnrin, ààrin rè yóò sì wà ní dèèdé orí ọkùnrin. Gbogbo àwọn tí yóò kírun, yóò tò sí èyìn *Imām* àyàfi tí ó bá jé ẹníkan tí kò sì rí ààyè ní èyìn *Imām*, òun yóò dúró sí ègbé ọtún rè.

Gbogbo ọpé àti ẹyìn ti Olóhun Allāh níkan şoşo ni í şe. Àti pé kí iké Olóhun àti olà Rè maa bá Ọjíṣé Rè Muḥammad, àwọn ẹbí rè àti àwọn saábé rè.